

Kommunikative kompetencer

Udviklingen af kommunikative kompetencer er et komplekst fænomen, fordi det ikke kun handler om at forstå ords betydning (ordforråd) eller om at kunne mestre sproglige regler eller få verden til at give mening i form af fortællinger. Kommunikative kompetencer handler ikke om at kunne bruge sproget i sig selv. Det handler i stedet om at kunne bruge det socialt i samvær og udvekslinger med andre. Dette kræver en række færdigheder, som børn skal lære i det sproglige samvær med andre. Børn udvikler sig således fra som spæde at kommunikere ved at pege, til i deres andet år at kunne sige tak, og som 4-årige at kunne komme ud af en kedelig leg på en høflig måde ved at sige, at de har aftalt med deres mor, at det skal hjem nu.

De kommunikative færdigheder lærer børn for det meste implicit, men for nogle børn er det vanskeligt at afkode de usynlige regler, der gælder i kommunikationen, og de kan have glæde af, at reglerne bliver gjort eksplicite. For voksne kan det dog også være vanskeligt at få øje på de usynlige regler og de implicitte krav, der stilles til børns kommunikative evner, fordi det for voksne er regler, som bruges naturligt og ubevidst. De kommunikative færdigheder skal børn dog lære, ligesom de skal lære alt muligt andet, men som det fremgår af gennemgangen af Tomasellos teorier ovenfor, så kan det se ud som om børn faktisk

fødes med en kommunikativ evne. Igennem den såkaldte fælles opmærksomhed og ved konkret at pege kommunikerer børn før de kan tale. Med den basale handling 'at pege' udtrykker børn altså mening kommunikativt, før de kan gøre det sprogligt.

Dette udgør en helt central pointe i forhold til sproglig kommunikation, fordi det viser, at sproglig kommunikation altid er kommunikation af mening. Ligesom vi skal afkode, hvad det er børn mener, når det 1-årige barn siger 'bold' (vil barnet have en bold, give den til moren, siger barnet den er fin eller andet?), skal mening - eller hensigten - også afkodes, når det 3-årige barn siger: 'Jeg fik pizza i går'. Der er ingen tvivl om den konkrete mening med det, der siges, men måske er udsagnet i virkeligheden udtryk for, at barnet gerne vil i kontakt med den, det taler til.

På videooptagelsen der omhandler børns Kommunikative kompetencer på Sprogpakkens hjemmeside (Se under Sprogtilegnelse) kan man se eksempler på børns kommunikative kompetencer. Optagelsen viser eksempler på de kommunikative kompetencer, som børn har i 4-5-årsalderen: de kan tage initiativ til en samtale, de kan fastholde et emne, de kan lytte til, hvad de andre børn siger osv. De nævnte færdigheder er nogle af de kommunikative kompetencer, som børn skal have. De viser hver især, at børn er i stand til at afkode meningen med det, som andre siger, og at de kan bruge sproget i det sociale samvær til at samarbejde og til at udveksle meninger.

Børn forhandler meget, når de leger, og de øver sig i legen på de kommunikative færdigheder og opøver her implicit de fleste kommunikative kompetencer. Det er dog ikke alle børn, der har lige let ved at begå sig, og det er vigtigt, at man er særligt opmærksom på de børn, der har fokuserede behov i forhold til kommunikative færdigheder, fordi de især kan have vanskeligt ved samværet med andre børn. De kan ofte have mange konflikter med andre børn og voksne, og de kan opleve, at de misforstår eller bliver misforstået i deres kommunikative adfærd. Derfor kan eksplicite forventninger og tydelige overskuelige regler hjælpe disse børn med at forstå det kommunikative spil, og det kan skabe tryghed for dem og minimere konflikterne.

Der er stor variation i, hvornår børn lærer forskellige kommunikative kompetencer, så derfor angives der ikke egentlige milepæle for disse kompetencer. I stedet beskrives nogle eksempler på, hvad børn lærer fra 3-6 år. Milepæle for 2-årige er taget med, fordi de kan beskrives mere præcist.

Oversigt over milepæle i børns udvikling af kommunikative kompetencer

Alder	Træk	Eksempler
2 år	Behersker mange typer af gestisk kommunikation	Vinker, Ryster på hovedet for 'nej' Slår ud med armen for at vise 'at alt er væk'
3 -6 år	Bidraget til en samtale. Kan koncentrere sig og følge din beskrivelse. Kan selv opsøge nye informationer. Behersker turtagning. Kan diskutere. Kan genfortælle andres historier	Siger noget på eget initiativ for at indlede en samtale Kan koncentrere sig om introduktionen af et nyt emne Spørger om betydningen af nye ord, som hun/han ikke kender. Markerer, når det gerne vil sige noget, og tier stille mens det er andres tur. Deltager aktivt i diskussion og fastholde et emne Kan genfortælle en historie, som barnet fx har hørt far og mor fortælle